
Různé

Odešel Jaromír Loužil

K osobnostem z oblasti filosofie, které v poslední době opustily tento svět (Milan Mráz, Vilém Herold), je nutno od 1. srpna 2013 připojit další jméno: Jaromír Loužil (nar. 8. 1. 1926). Pro některé čtenáře filosofické literatury je to možná překvapení, protože ještě o prázdninách vyšel jeho překlad Kantových *Studíí k politice a filosofii dějin*. Kniha skutečně vyšla 2–3 týdny před jeho smrtí. Dověřilo se jí Loužilovo překladatelské dílo, které věnoval Bolzanovi (B. Bolzano, *Výbor z filosofických spisů*, spolu s J. Černým, 1981; *Vědosloví – výbor*, spolu s M. Bayerovou, 1981; *Exhorty*, 2006; a kromě překladů také monografie B. Bolzano, spolu s L. Valentou, 1987), Hegelovi (*Malá logika*, 1992; překlad monografie Hegel od P. Singera, 1995), F. Tomáši Bratránkovi (*Výklad Goethova Fausta*, 1983; „K explikaci pojmu krásna“, *Estetika*, 31, 1994, č. 3-4), I. Kantovi (*Kritika praktického rozumu*, 1996, *Kritika čistého rozumu*, 2002), F. H. Jacobimu (*O Spinozově učení*, 1995), W. Biemlovi (*Heidegger*, 1995), M. Schelerovi (*O studu*, 1993), W. Jankemu (*Filosofie existence*, 1995) a J. E. Purkyňovi (*Útržky ze zápisníku zemřelého přírodovědce*, 2010).

Z tohoto výčtu překladů, v němž uvádíme pouze knihy, nikoli články, které překládal např. pro *Filosofický časopis*,

by se mohlo zdát, že Jaromír Loužil byl především překladatelem filosofických textů. Ale ve skutečnosti byl svým zaměřením spíše literárněvědním badatelem, a to v době, kdy tuto činnost mohl rozvíjet jen na vlastní pěst, ve svém volném čase, bez grantů či jiné veřejné podpory. Do literárněvědní oblasti patří především Loužilův objev dvou neznámých Bratránkových rukopisů v brněnském Zemském archivu. Prvním z nich je goethovsky laděný spis *Des Lebens Urworte* (vyšel ve *Filosofickém ústavu* v r. 1971) a druhým objemný spis z r. 1841, který autor ponechal bez názvu a který vyšel až v r. 2001 pod titulem *Neue Bestimmung des Menschen* v nakladatelství P. Lang. Zvláště tato Bratránkova kniha, podle níž se člověk vyvíjí v dějinách nejen po stránce morální, politické a osobnostní, ale i rozumové, změnila obraz českého hegelovství. Jeho nejpřednějším představitelem již není Augustin Smetana, nýbrž moravský F. Tomáš Bratránek. Ten byl, ale jen do určité míry, v německé kulturní oblasti objeven již díky spisu *Erläuterungen zu Goethes Faust*, který v 70. letech minulého století připravil k vydání O. Ludwig. J. Loužil však našel úplnější rukopis a vydal podle něj u nás nejznámější Bratránkovu knihu *Výklad Goethova Fausta* (1983). Rakouský literární vědec H. Sei-

dlar o tomto spise napsal, že je to nejdůležitější spis z periody filosofických výkladů Goethova *Fausta*.¹ Svůj objev goethovského a hegelovského filozofa Bratránek J. Loužil posléze shrnul v knize *František Tomáš Bratránek – ein philosophischer Mittler zwischen den Nationen*, kterou vydal s polským literárním historikem E. Klinem v r. 1987. Do oblasti českého hegelovství patří také Loužilova monografie *I. J. Hanuš* (1971).

Ze zahraničních odborných aktivit byla důležitá Loužilova účast na souborném vydání Bolzanových spisů, které vycházely od r. 1969 v nakladatelství Frommann-Holzboog. Loužil se na této edici jako jediný český zástupce (účast našeho vědce na zahraniční edici nebyla za socialismu samozřejmostí) podílel 13 svazky. Mimo tuto edici Loužil připravil k vydání v Rakouské akademii věd Bolzanovo *Malé vědosloví* (*Kleine Wissenschaftslehre verfasst von einem seiner Schüler*, Wien 1975).

Ačkoli Loužil působil dojemem pilného neúčastného vědce, hnacím motorem jeho práce byla především snaha objevovat něco nového nebo přicházet na kloub záhadám. To se projevilo nejen v jeho objevech, ale i v tématech jeho prací – je například typické, že napsal dvě studie o vlivu Bolzanova morálního utilitarismu na autory *Rukopisů* (*Česká literatura*, 1978). Podobným případem je i jeho studie o vztahu Boženy Němcové k autorovi motta *Babičky* K. Gutzkovovi

(sborník *Božena Němcová – jazyková literární komunikace ve středoevropském kontextu*, 2007) anebo článek „Bolzano – apologet, nebo kacír?“ (*Filosofický časopis*, 46, 1998, č. 6).

J. Loužil je rovněž autorem řady literárněvědných statí o německé literatuře v českých zemích, v nichž se bývával jak spisovateli „okrajovějšími“ (U. Hornem, autorem dramatu o Přemyslu Otakarovi II.), tak i autory velmi významnými (R. M. Rilke, K. Krausem a F. Kafkou, z jehož pozůstalosti vydal jeho korespondenci s Dělnickou úrazovou pojišťovnou – Berlin 1983).

Dlouhá léta byl J. Loužil vedoucím Archivu Památníku národního písemnictví. K tomuto povolání byl takřka předurčen rodinnou tradicí – jeho otec, lékař v Jaroměři, byl známým bibliofilem. J. Loužil mimo jiné přijal do Archivu Památníku – ještě za Patočkova života – také část jeho rukopisů, které jsou dnes součástí Archivu Jana Patočky.

S Jaromírem jsme byli přátelé téměř padesát let. Byl protestantsky přísný k sobě, ale velkorysý k druhým, vždy ochotný pomoci – například překladem do cizího jazyka. Poslední léta bojoval s těžkou nemocí, a to svým vlastním způsobem: snažil se stále pracovat. Filosofickou část jeho pozoruhodné knihovny věnoval jeho syn Jan Loužil knihovně Ústavu filozofie a religionistiky na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Milan Sobotka

1 Seidler, H., *Österreichischer Vormärz und Goethezeit*. Wien, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften 1982, s. 6.